

4. ALGUNS ASPECTES CULTURALS DE LA SOCIETAT CATALANA

---

1. Les persones (Iwdan)

A Catalunya, quan la gent es saluda o es presenta, hi ha costum d'encaixar la mà i, si la presentació es produeix entre un home i una dona o entre dues dones, acostumen a fer-se un petó a cada galta, ja que és signe de cortesia i d'actitud amistosa. En canvi, a *Tamazgha*¹, normalment, les dones es fan petons entre elles i els homes entre ells. Entre persones de diferent sexe, excepte si són familiars, acostumen a saludar-se donant-se la mà i portant-se-la al cor, volent expressar que la salutació es fa amb sentiment. Pel que fa al nombre de petons, varia molt segons la zona. A vegades se'n fan dos, tres, quatre o més. També és normal veure que els amics del mateix sexe vagin agafats de la mà o del braç pel carrer, cosa que no es fa normalment entre persones de sexe diferent.

2. Els llocs (Imucan)

A Catalunya, les ciutats acostumen a estar ben organitzades. Als carrers, siguin amples o estrets, hi ha voreres, semàfors, passos de zebra i papereres i, en general, estan ben senyalitzats. Els mitjans de transport públic tenen les parades ben senyalitzades i amb els horaris exposats. A *Tamazgha*, en els darrers anys s'han produït molts canvis en zones urbanes fins ara oblidades com Nador o Alhucemes. S'han asfaltat molts carrers, s'ha millorat la comunicació terrestre, marítima i aèria amb la resta de ciutats i altres països i també s'ha ampliat i innovat el transport públic. A les zones rurals, però, aquest canvi és molt lent.

3. La casa i l'entorn (Taddart d min d aney d yenden)

A Catalunya, molta gent viu en pisos. En canvi, a *Tamazgha*, excepte a les grans ciutats, per raons econòmiques, les persones prefereixen viure en cases

---

¹ *Tamazya* és tot el territori amazic que s'estén, a més del Marroc, a la zona del Sàhara, en una extensa àrea situada a cavall entre Algèria, Líbia, Nigèria, Burkina Faso i, sobretot, Níger (amb uns 500 mil parlants) i Mali (amb uns 400 mil parlants).

perquè hi pugui cabre la família extensa i per celebrar-hi els esdeveniments més importants de la vida, com el casament, la festa de compromís, el naixement, la circumcisió o les trobades amb familiars, amics i veïns. La distribució, la decoració i el mobiliari d'aquestes vivendes tenen unes característiques particulars. En comptes de seure al sofà prefereixen fer-ho a terra sobre els *remtarbat*, que són uns seients amb una base de fusta rectangular i coberta d'un coixí d'esponja o de llana de la mateixa mida. Es complementa amb uns coixins rectangulars per recolzar l'esquena. Pel que fa a les dependències, com que és molt important tenir cura dels convidats, se sol reservar una sala per atendre'ls anomenada *axxam n inujiwen* (sala de convidats).

4. Les hores i els dies (Tiseəatin d wessan)

En català la manera de dir i de donar les hores funciona per **QUARTS**. És a dir, avancem els quarts a l'hora següent i no a la passada. Per exemple,

Les 4.15 diem que és **UN QUART DE CINC**

Les 5.30 diem que són **DOS QUARTS DE SIS**

Les 6.45 diem que són **TRES QUARTS DE SET**

Les 7 diem que són **LES SET EN PUNT** o **LES SET**

En amazic l'hora s'expressa dient primer l'hora i després els minuts sense utilitzar el verb SER. Quan és un quart, diem l'hora i quart; si són dos quarts, l'hora i mitja; i si són tres quarts, l'hora següent menys quart. A partir de dos quarts i cinc minuts diem l'hora següent menys els minuts. Per exemple:

Les 3.10 diem **LES TRES I DEU**

Les 5.15 diem **LES CINC I QUART**

Les 7.30 diem **LES SET I MITJA**

Les 9.35 diem **LES DEU MENYS VINT-I-CINC**

Les 11.45 diem **LES DOTZE MENYS QUART**

5. La feina (Lxedmet)

A Catalunya, a excepció dels comerços, del sector turístic i dels serveis públics, la majoria de gent treballa de dilluns a divendres i el cap de setmana és el dissabte i el diumenge. Tothom disposa d'un mes de vacances. A *Tamazgha*, s'acostuma a treballar cinc o sis dies a la setmana. Segons si es treballa a ciutat o a zona rural, al sector públic o privat, i en funció del tipus de feina, els dies de descans poden ser divendres i dissabte o dissabte i diumenge. Algunes persones només fan vacances els dies festius oficials i la resta sol tenir un mes de vacances. En general, els salaris són molt baixos, només donen per cobrir les despeses necessàries per poder subsistir. El salari del sector públic és el doble o més que el salari del sector privat.

6. El mercat i les botigues (Ssuq d tiħuna)

A Catalunya, tots els productes porten obligatòriament una etiqueta amb el preu fixat, el qual no es pot canviar. I dos cops l'any la llei marca uns dies de rebaixes i molta gent aprofita aquests dies per anar a comprar. També hi ha una normativa que fixa, entre altres aspectes els horaris d'obertura dels establiments. A *Tamazgha*, conviuen les botigues de tota la vida que venen articles molt diversos amb botigues modernes especialitzades en un producte específic. El preu el posa el venedor i el client ha de practicar el regateig per arribar a pactar el preu final. A l'estiu i en èpoques de festivitats, com succeeix durant el mes de Ramadà, els preus es disparen aprofitant la gran demanda que es produeix.

7. El menjar (Macca)

La cultura catalana i l'amaziga comparteixen una mateixa dieta, la mediterrània, que es caracteritza pel consum de verdures i fruites. Els menjars amazics normalment solen ser plats forts i condimentats amb diverses espècies. A Catalunya es menja indistintament carn de vedella, de xai o de porc però, a *Tamazgha*, per motius religiosos, es consumeix més la carn de xai. A la majoria de celebracions, mai no falta un plat elaborat amb aquesta carn. Els divendres s'acostuma a cuinar el plat típic amazic, el cuscús, i després de l'oració del

migdia tota la família es reuneix per xerrar i compartir aquest plat. A Catalunya, el diumenge és el dia en què moltes famílies acostumen a cuinar plats més elaborats, menjar postres de pastisseria i convidar altres membres de la família extensa.

8. Els serveis (Issedjihen)

A Catalunya, quan s'han de fer gestions, s'ha d'anar a comprar o fer qualsevol activitat on hi hagi gent esperant cal demanar tanda, que vol dir preguntar qui és l'última persona de la cua o agafar número si n'hi ha. Així se sap el torn, ja que es creu una falta de consideració vers l'altra persona el fet de no respectar el torn d'arribada. A *Tamazgha*, es demana tanda o la persona que atén el públic és qui s'encarrega de controlar que es respectin els torns. Algunes vegades, hi ha clients que envaeixen l'espai vital físic de les persones que es troben a l'establiment. Aquesta invasió de l'espai íntim també es produeix en altres serveis públics com els transports públics, en el taxi o en l'autobús, on els cossos poden estar pràcticament enganxats sense respectar l'espai necessari per poder respirar.

9. La salut (Tadawsa)

A Catalunya la medicina convencional és la més estesa i tothom té accés al servei sanitari públic mitjançant la Targeta Sanitària Individual (TSI). Normalment, la gent va al centre d'atenció primària (CAP) que està més a prop de casa seva per malalties comunes. I si és per urgències o per visites amb altres especialistes, van a l'hospital. A *Tamazgha* la sanitat és pública i gratuïta però amb pocs recursos i mitjans. També els usuaris d'aquest sistema sanitari són persones amb pocs recursos. Per això, generalment, si la situació econòmica ho permet, la gent prefereix ser atesa en centres mèdics privats i així poder tenir una millor assistència mèdica. Aquests sistemes sanitaris conviuen amb la medicina tradicional que encara avui és molt estesa i popular, tant a les ciutats com als pobles.

10. El lleure (Akud uyimi)

Algunes de les activitats de lleure més comunes entre els catalans són anar a passejar, sortir a menjar o a prendre alguna cosa, anar al cinema o al teatre, escoltar un concert, o anar a la muntanya, i moltes solen fer-se amb els amics. Entre els amazics s'acostumen a fer activitats en què pugui participar la família, els amics i els veïns, com reunir-se per menjar, cantar, anar a passejar o sortir d'excursió. En qualsevol trobada mai no falten els cants i la música tradicional. Per participar en festes o trobades entre amics no cal ser convidat oficialment, es pot anar com a acompanyant d'un amic o amiga.